

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ В 21 СТОРІЧЧІ

Л. Ю. Тимофєєва

How to cite:
Тимофєєва, Л. (2022). Combating crimes against humanity in the 21st century. ScienceRise: Juridical Science, 1 (19), 30–36. doi: <http://doi.org/10.15587/2523-4153.2022.254036>

In the 21st century Ukraine faced with horrific crimes against humanity that were known during World War II. Despite the Minsk agreements, on February 24, 2022 the Russian Federation started a full-scale invasion of Ukraine.

The issue of combating crimes against humanity in the 21st century is considered. The commission of such crimes violates a number of international conventions and treaties, including the Rome Statute of the International Criminal Court of 17 July 1998, the Charter of the United Nations of 26 June 1945, the Universal Declaration of Human Rights of 10 December 1948, the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of November 4, 1950, etc.

The international community should focus their attention on inadmissibility of violation of fundamental human rights and freedoms. The ratification of international instruments and the existence of institutions, aimed at ensuring peace in the modern civilized world, should prevent encroachments on the territory of other states, mass destruction of people and civilian buildings.

The invasion of the Russian Federation into the territory of Ukraine, use of weapons of mass destruction, missiles and gunfire against the civilian population is not only an encroachment on the territorial integrity of Ukraine. This is an encroachment on European values, which have been built for centuries in response to the experience of war.

The best way to deal with crimes against humanity and war crimes as well is integration and unity of the international community in combating these crimes. The existence of global problems, environmental and economic crises, epidemics, epizootics, poverty especially conditioned integration of the international community for peace.

Last but not the least, the human rights standards should be complied with at prosecuting people who have committed and been involved in crimes against humanity

Keywords: crimes against humanity, war crimes, crime prevention, international criminal court, isolation, financial sanctions

© The Author(s) 2022

This is an open access article under the Creative Commons CC BY license hydrate

1. Вступ

Ніхто не міг очікувати що в 21 сторіччі є місце для таких жахливих злочинів проти людяності, які були відомі за часів II Світової війни. Але Україна з ними зіткнулась.

Незважаючи на Мінські домовленості, Російська Федерація 24 лютого 2022 року вторглась на територію України та розпочала воєнні дії щодо її окупації. В результаті чого згідно інформації управління Верховного комісара ООН із прав людини втрати серед цивільних осіб з 24 лютого 2022 року, коли Росія розпочала війну проти України, до 24:00 12 березня 2022 року склали 1663 цивільних, зокрема 596 загиблих [1]. Під час прес-конференції з іноземними журналістами Президент України Володимир Зеленський вперше назвав кількість загиблих серед Збройних сил України. За його словами, за 17 днів війни загинуло близько 1300 українських військових, а у Росії – більше як 12 тисяч [2], спричинено непоправну шкоду українській економіці, приватній власності громадян, об'єктам культурної цінності. За даними KSE, отриманими від волонтерів, станом на 10 березня 2022 р. пошкоджено або повністю зруйновано щонайменше 200 освітніх закладів, 30 закладів охорони здоров'я, 8 церков, 1 600 житлових будинків, 19 адміністративних будівель, 23 заводи та їх склади, 12 аеропортів, 5 ТЕС та ГЕС. Крім того, зруйновано або виведено з ладу понад 15 тис км автомобільних доріг, 5 тис км залізничних шляхів, 350 мостів [3].

2. Літературний огляд

Окремі аспекти цієї проблематики вже досліджені багатьма вченими та науковцями. Зокрема М. В. Піддубна займалася дослідженням воєнних злочинів у національному кримінальному

праві та питаннями імплементації міжнародних норм у цій сфері [4], поняття та ознаки воєнних злочинів вивчали В. М. Репецький і В. М. Лисик, також у працях цих вчених розглянуто інші питання міжнародного гуманітарного права [5, 6]. М. М. Гнатівський та Т. Р. Короткий досліджують питання міжнародного кримінального права, міжнародного гуманітарного права, питання кваліфікації міжнародних збройних конфліктів у практиці міжнародних судових установ [7, 8]. Н. А. Зелінською досліджено питання міжнародних злочинів та міжнародної злочинності, а також заходи щодо протидії цим явищам [9]. О. В. Сенаторовою показано взаємопроникнення міжнародного гуманітарного права (МГП) та міжнародного права прав людини (МППЛ). Вчена вказує, що раніше під час війни між державами застосовувалося лише міжнародне гуманітарне право (МГП), а міжнародне право прав людини (МППЛ) – ні, адже воно створювалося здебільшого для захисту людей у мирний час, то сьогодні відбувається все більше взаємопроникнення МГП і МППЛ. Норми останнього все частіше застосовується під час збройних конфліктів, а регіональні суди з прав людини все більше звертаються до правил ведення збройних конфліктів при оцінці того, чи мало місце порушення норм МППЛ [10].

М. І. Хавронюк дослідив питання гармонізації кримінального законодавства України із законодавством зарубіжних країн та вимогами міжнародних договорів [11]. Актуальність цієї теми також підтверджується наявністю дисертаційних досліджень з цієї проблематики. Г. В. Спуром досліджено питання впровадження міжнародно-правових актів в кримінальне законодавство України» [12]. С. П. Кучевська дослідила проблеми гармонізації законодавства України про кримінальну відповідальність та Статуту Міжнародного кримінального суду [13]. Н. І. Цись також займалась питаннями імплементації норм міжнародного права у національне кримінальне законодавство України [14]. В. О. Миронова присвятила своє дисертаційне дослідження кримінальній відповідальності за порушення законів та звичаїв війни [15].

Разом з тим, враховуючи події, які відбуваються в Україні вона продовжує бути актуальною. Та це дає підстави стверджувати, що доцільним є проведення дослідження, присвяченого протидії злочинам проти людяності.

3. Мета та завдання дослідження

Метою роботи є наближення національного кримінального законодавства до міжнародних стандартів в контексті протидії злочинам проти людяності.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

1. Встановити неприпустимість порушення фундаментальних прав і свобод людини, які передбачені у міжнародних документах.
2. З'ясувати необхідність інтеграції та єдності міжнародної спільноти у протидії злочинам проти людяності, воєнним злочинам.
3. Обґрунтувати необхідність додаткових гарантій виконання рішень міжнародних інституцій проти держави агресора.
4. Встановити необхідність додержання стандартів прав людини при притягненні до кримінальної відповідальності осіб, які вчинили злочини проти людства, а також причетних до їх вчинення.

4. Матеріали та методи

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові й спеціальні методи наукового пізнання. Зокрема, застосування догматичного методу сприяло з'ясуванню змісту міжнародних договорів, що передбачають відповідальність за воєнні злочини, змісту міжнародних договорів, що передбачають фундаментальні права людини. Діалектичний метод сприяв аналізу поняття воєнних злочинів та злочинів проти людяності у міжнародному та національному кримінальному праві. Порівняльно-правовий метод застосовувався під час норм міжнародного кримінального права з метою використання світового досвіду встановлення відповідальності за воєнні злочини та злочини проти людяності. Методи дедукції, аналізу та узагальнення використовувалися у рамках вивчення доктринальних положень з досліджуваного питання. Системно-функціональний метод дав змогу проаналізувати наявну вітчизняну літературу, яка охоплює питання відповідальності за воєнні злочини та поняття й характерних ознак імплементації.

5. Результати дослідження

Міжнародним співтовариством прийнято документи, які спрямовані на охорону загальнолюдських цінностей та прав людини. Зокрема, в Конвенції захисту прав людини та основоположних свобод 1950 р. передбачені основні права та свободи людини. Країни, які ратифікували Конвенцію погодилися, що ці права та свободи є спільними для всіх людей та їх порушення недопустимо, крім випадків передбачених законом. Вона прийнята саме для того, щоб після II Світової

війни акцентувати увагу на тому, що є важливим для всіх та протидіяти порушенню цих фундаментальних прав.

Римський статут міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 р. (далі – Римський статут), в якому передбачено злочини проти людяності, воєнні злочини, злочини проти агресії.

У Преамбулі Римського статуту окрім іншого зазначено, що за 21 століття мільйони дітей, жінок і чоловіків стали жертвами немислимих злочинів, які глибоко потрясли совість людства; ці найтяжчі злочини *загрожують загальному миру, безпеці та благополуччю*; найсерйозніші злочини, що викликають занепокоєння всього міжнародного співтовариства, не повинні залишатися безкарними і що їхнє дієве переслідування має бути забезпечено як заходами, що вживаються на національному рівні, а також активізацією міжнародного співробітництва [16].

Ця проблема стосується не окремо взятої країни, а всього людства. В цій ситуації після агресії відносно України є загроза безпеці інших країн світу.

Вражає, як ця проблема об'єднала країни світу, які підтримують Україну хто як може, матеріальною підтримкою, зброєю, інформаційною атакою про РФ [17, 18]. Польща прийняла більше мільйона українців, підтримала родини, які погодились їх приймати у себе, запропонувала прийняти Україну в ЄС, Молдова, Румунія та інші країни також приймають українців, країни ЄС погодились щодо відключення РФ від SWIFT, наклали на РФ фінансові санкції, арештували кошти в банках, безліч торгових марок відмовилось працювати в РФ.

Разом з тим, станом на 17 березня 2022 р. НАТО продовжує відмовлятися «закрити українське небо», так само як і надати літаки-винищувачі, адже не бажає входити у пряму конфронтацію з РФ. І активні бойові дії продовжуються, зокрема в Києві, Харкові, Маріуполі, Миколаєві, Мелітополі.

РФ наразі проявляє зневагу не до цілісності території України, а до міжнародних цінностей в цілому. Для цієї держави нічого не значать домовленості, нічого не значать офіційні документи, ратифіковані нею, нічого не значать принципи міжнародного права. Сторони домовляються про гуманітарні коридори, час тиші для евакуації людей, РФ порушує і це. Російські солдати вбивають мирне населення, відкривають вогонь по машинах з гуманітарною допомогою, розкрадають їх, гвалтують жінок у полоні, застосовують важку зброю щодо житлових будинків, лікарень, дитячих садків, гуртожитків. Це жахливо та порушує міжнародні норми. А політичні лідери РФ викривляють інформацію на свій бік з точки зору оборони від України. Зокрема міністр закордонних справ РФ С. В. Лавров на перемовинах в Туреччині заявив журналістам, що «Росія не напала на Україну». РФ ввела на територію України свої війська, вбиває мирне населення. І з боку РФ це називається «обороною».

Таке викривлення інформації та створення дійсності зручної для влади вже описано Дж. Оруелом в його творі «1984». Так було за радянських часів, і так є зараз допоки є люди, які запроваджують та підтримують тоталітарний режим, які готові досягати політичних та економічних цілей ціною людських життів, ціною життя нації.

Відповідно до ст. 8 Римського статуту **воєнні злочини** окрім іншого означають:

- i) умисні напади на цивільне населення як таке або окремих цивільних осіб, які не приймають безпосереднього участі у військових діях;
- ii) умисні напади на цивільні об'єкти, тобто об'єкти, які є військовими цілями;
- iii) умисне завдання ударів по персоналу, об'єктах, матеріалам, підрозділам або транспортним засобам, задіяним у наданні гуманітарної допомоги або в місці щодо підтримці миру відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, доки вони не мають права на захист, якою користуються цивільні особи або цивільні об'єкти міжнародне право збройних конфліктів;
- iv) умисне вчинення нападу, коли відомо, що такий напад стане причиною випадкової загибелі або каліцтва цивільних осіб або шкоди цивільним об'єктам або великого, довгострокового та серйозного збитку навколишньому природному середовищу, який буде явно несумісний з конкретним і безпосередньо очікуваною загальною військовою перевагою;
- v) напад на незахищені та не військові цілі міста, села, житла чи будівлі або їх обстріл із застосуванням будь-яких коштів;
- vii) неналежне використання прапора парламентаря, прапора або військових знаків відмінності та форми ворога чи Організації Об'єднаних Націй, а також відмітних емблем, встановлених Женевськими конвенціями, наслідком якого є смерть або заподіяння шкоди особі;
- ix) умисне завдання ударів по будинках, призначених для цілей релігії, освіти, мистецтва, науки або благодійності, історичним пам'ятникам, госпіталям та місцям зосередження хворих і поранених, за умови, що вони не є військовими цілями [19].

Зокрема, такі дії вчиняються в Україні. Удари спрямовуються на житлові багатоповерхові будинки, гине мирне населення, діти та жінки. Це не вичерпний перелік того, що РФ вчиняє проти мирного населення.

Україна станом на 17 березня 2022 р. ще не ратифікувала Римський статут міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 р. Хоча питання постало досить давно, принаймні з 2014 воно постало достатньо гостро. Отже, жоден міжнародний трибунал не має юрисдикції для розсліду-

вання та судового переслідування злочину агресії в ситуації з окупацією РФ території України, на відміну від потенційного геноциду, злочинів проти людства та військових злочинів, які може розслідувати та почав розслідувати МКС.

28 лютого 2022 р. прокурор Міжнародного кримінального суду (МКС) оголосив про своє рішення просити дозволу на відкриття розслідування Ситуації в Україні на основі попередніх висновків Офісу, що випливають із його попереднього розгляду та охоплюють будь-які нові імовірні злочини, що підпадають під юрисдикцію МКС. Офіс прокурора МКС отримав звернення щодо ситуації в Україні від 39 держав-учасниць МКС як це передбачено статтею 14 Статуту. Ці звернення дали змогу розпочати розслідування Ситуації в Україні з 21 листопада 2013 року, охоплюючи, таким чином, будь-які попередні та поточні звинувачення у військових злочинах, злочинах проти людяності чи геноциді, вчинених на будь-якій частині території України, будь-якою особою.

Під час попереднього розгляду ситуації в Україні Офіс вже знайшов розумні підстави вважати, що в Україні були вчинені злочини, що підлягають юрисдикції Суду, і визначив потенційні справи, які були б прийнятними до розгляду Суду [20]. 7 березня 2022 р. почалися публічні слухання цієї справи в Міжнародному суді справедливості (м. Гаага) [21].

Кожен свідок, який може повідомити про факти вбивства російськими окупантами мирних жителів, варварських ракетно-бомбових та артилерійських ударів по лікарнях, школах, житлових будинках та інших цивільних об'єктах має змогу зробити це безпосередньо Прокурору МКС електронною поштою. Для документування воєнних злочинів також створено спеціальний сайт <https://www.ukrainetjdoc.org/> [22].

16 березня 2022 р. оголошено наказ Міжнародного Суду ООН у спорі щодо тлумачення Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього. По-перше РФ відмовлено у закритті справи, справа буде розглянута по суті; збройний напад не може обумовлюватись та виправдовуватись звинуваченнями жертви агресії у геноциді; Судом не встановлено жодних доказів на підтвердження тверджень РФ про геноцид на території України; Суд наказує РФ виконати такі тимчасові заходи: негайно зупинити військові операції, початі 24.02.2022 на території України; забезпечити, щоб будь-які військові чи будь-які інші організації чи особи, які перебувають під російським контролем, не продовжують військові операції. Суд одноголосно наказує обом сторонам утриматися від дій, що погіршують ситуацію [23].

Згідно статті 1 Статуту Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945р. ООН має на меті: підтримувати міжнародний мир і безпеку і з цією метою вживати ефективних колективних заходів для запобігання та усунення загрози миру та придушення актів агресії або інших порушень миру, та проводити мирними засобами, згідно з принципами справедливості та міжнародного права, залягодження чи вирішення міжнародних суперечок чи ситуацій, які можуть призвести до порушення миру. Глава VII Статуту закріплює «Дії щодо загрози миру, порушень миру та актів агресії».

Крім того, також важливо учасникам бойових дій в Україні суворо дотримуватися чинних норм міжнародного гуманітарного права. І хоча важко говорити про справедливість та доцільність війни та кровопролиття людей, але саме дотримання завчасно відомих правил та домовленостей ставить сторони в більш менш зрозумілі норми. Як зазначив професор Грег Нун, «закони ніколи не бувають досконалими ні в їх створенні, ні в їх застосуванні. Звичайно, закони, які мають регулювати щось настільки радикальне, як війна, потраплять у ті ж самі підводні камені, що й простіші закони. Закон про збройні конфлікти покликаний захистити тих, хто не може захистити себе, а також заохочувати нації та комбатантів воювати в межах Закону про збройні конфлікти» [24].

Гуго Гроцій у своєму трактаті «Про право війни і миру» ставить питання чи може бути війна справедливою та яка саме війна є справедливою. Суперечить справедливості те, що суперечить природі істот, що володіють розумом. За словами Цицерона в трактаті «Про обов'язки» (кн. II, гл. I), суперечить природі завдавати шкоди іншому заради власної вигоди; і на доказ цього він наводить те, що за такого стану речей людське суспільство і взаємне спілкування людей неминуче зруйнувалися б. Грішно людині мислити погано (мислити зло) проти іншої людини, вважає Флорентін, бо природа встановила спорідненість з-поміж них. Сенека ж у трактаті «Про гнів» (кн. II, гл. 32) пише: «Нехай всі члени тіла перебувають у взаємній згоді, оскільки збереження окремих частин важливо задля цілого: люди повинні шадити одне одного, оскільки вони народжені для спілкування. Бо суспільство не може існувати інакше, як взаємною любов'ю і турботою про складові частини» [25]. Як на мене, жодна політична амбіція не варта людського життя. Але дотримання норм закону до ворога, дотримання міжнародних норм, які з'явилися саме через війни минулого, необхідне. Саме дотримання домовленостей та гуманістичних цінностей [26] робить людей цивілізованими.

Жодна особа не має права на вчинення злочинів, що належать до юрисдикції Міжнародного кримінального суду, в тому числі і Україна, на території якої відбуваються ці жахливі події та громадяни цієї держави. Українці часто демонструють невдоволення щодо гуманного відношення з полоненими, щодо їх годування, забезпечення гігієнічних норм, забезпечення необхідним одягом та ліками. Але якщо українці будуть поводитись з ними жорстоко, зі сторони України також буде порушення міжнародних норм, зокрема ратифікованої Україною Женевської конвенції.

Відповідно до ст. 3 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 р. З особами, які не беруть активної участі у воєнних діях, зокрема з тими особами зі складу збройних сил, які склали зброю, а також тими, які припинили участь у воєнних діях у зв'язку з хворобою, пораненням, триманням під арештом чи з будь-якої іншої причини, поводяться за будь-яких обставин гуманно, без будь-якої дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, релігії чи вірування, статі, походження чи майнового становища чи будь-якими іншими аналогічними критеріями. Із цією метою заборонено зараз і надалі вчиняти стосовно зазначених вище осіб такі дії: а) насилля над життям та особистістю, зокрема всі види вбивств, завдання каліцтва, жорстоке поводження й тортури; б) захоплення заручників; в) наругу над людською гідністю, зокрема образливе та принизливе поводження; г) засудження та застосування покарання без попереднього судового рішення, винесеного судом, який створено належним чином і який надає судові гарантії визнані цивілізованими народами як необхідні [27].

Кримінальна відповідальність за національним законодавством. Розділом XX КК України передбачена кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Серед них, зокрема: пропаганда війни (стаття 436), планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни (стаття 437), порушення законів та звичаїв війни (стаття 438), застосування зброї масового знищення (стаття 439), геноцид (стаття 442), екоцид (стаття 441) та ін. У проєкті Нового КК України (текст станом на 18.01.2022 р.), який розробляється групою вчених з 2019 року, також передбачена кримінальна відповідальність за злочини проти основ міжнародного права та міжнародного правопорядку (Книга одинадцята). Книга структурована на розділи: Розділ 11.1. Геноцид, Розділ 11.2. Злочини проти людяності, Розділ 11.3. Злочин агресії, Розділ 11.4. Воєнні злочини, Розділ 11.5. Злочини проти міжнародного правопорядку [28].

Зауважуючи на необхідності приведення у відповідність національних кримінальних законів з міжнародним кримінальним правом необхідно враховувати суттєві відмінності в підходах міжнародної та національної правових систем до визначення діяння як кримінального правопорушення. В національному праві, КК передбачає склади кримінальних правопорушень, визначає вид та міру покарання. Норми міжнародного права встановлюють злочинність тих чи інших діянь, здебільшого і склад злочинів, але, як правило, не містять чітких роз'яснень відносно видів та міри покарання. Це залишається на розсуд держави.

Однак, Статут Нюрнберзького Міжнародного військового трибуналу у статті 6 сформулював склади злочинів, що підлягають його юрисдикції, а в статті 27 прямо вказано його право призначити винному смертну кару чи інше покарання. Разом з тим, «Міжнародний трибунал із судових переслідувань осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, здійснених на території колишньої Югославії з 1991 року» виключив смертну кару з переліку можливих покарань і чітко визначив підходи до винесення вироку звинуваченим. А саме: при визначенні терміну тюремного ув'язнення керуватися загальною практикою винесення вироків про тюремне ув'язнення в судах колишньої Югославії; при винесенні вироку враховувати такі фактори, як тяжкість злочину та конкретні обставини, які стосуються особи підсудного; окрім тюремного ув'язнення можуть виноситися накази про повернення будь-якого майна і доходів, що здобуті злочинним шляхом їх законним власникам.

При визначенні міри покарання за воєнний злочин Суд мав обов'язково враховувати, що будь-яке покарання першочергово повинно «відображати винність засудженого». При цьому Суд, крім вини й тяжкості злочину, враховує: ступінь нанесеної шкоди потерпілим та їх родинам; характер «протизаконної поведінки» та засоби, що використовувалися при вчиненні воєнного злочину; «ступінь умислу»; фактори, що стосуються способу, часу і місця скоєння злочину; вік, рівень освіти, соціальний та економічний стан особи, яку визнали винною; пом'якшуючі та обтяжуючі обставини. На думку Є. С. Логвіненко положення Римського Статуту Міжнародного кримінального суду наочно демонструють розвиток міжнародного кримінального права та якісного покращення правової визначеності його норм в частині не лише криміналізації діянь (у даному випадку – воєнних злочинів), але й встановлення міри покарання за їх скоєння, а також у визначенні обставин, що підлягають врахуванню при винесенні покарання, іншими словами, – у форматі загальновизнаного принципу кримінального права *nullum crimen sine lege – nulla poena sine lege* [29, с. 272].

Наскільки є дієвими міжнародні санкції та які наслідки це може спричинити для держави агресора. По-перше економічні. Війна не дешевий захід. Тому потребує грошей. Разом з тим, фінансові санкції діють не так швидко. Отже агресор також відразу не відчуває їх масштаб. Ізоляція як санкція проти агресора також є дієвою. З РФ відмовляються працювати крупні компанії, інтернет-сайти та соціальні мережі. Найбільше невдоволення росіян почалось через обмеження користуватись Instagram, оскільки багато з них мають бізнес на цьому майданчику. Це наслідки часових змін. Санкції мають бути болючими для людини (кара), а також чинити превентивний вплив.

Нюрнберзький процес вже розглядав справи щодо злочинів проти людяності. Посадові особи, військовослужбовці мають розуміти поняття злочинного наказу, а отже не виконувати його. Заради справедливості треба також зазначити, що військовослужбовці РФ виконують злочинні на-

кази не тільки побоюючись за власне життя, подальшу долю, а також про свої родини. Оскільки влада РФ має всю інформацію про них та їх родичів, а отже може впливати таким чином.

Отже крім можливості безперешкодно здатись та не виконувати злочинні накази, необхідно також подумати про гарантії для родин таких військовослужбовців.

6. Висновки

1. Незважаючи на величезну кількість міжнародних документів та інституцій, які спрямовані на забезпечення миру, в світі все ще відбуваються війни, мають місце зазіхання на території інших держав, масові знищення людей та цивільних будівель.

Встановлено неприпустимість порушення фундаментальних прав і свобод людини, які передбачені у міжнародних документах. З'ясовано, що ратифікація міжнародних документів та існування інституцій, які спрямовані на забезпечення миру, в сучасному цивілізованому світі мають унеможливити зазіхання на території інших держав, масові знищення людей та цивільних будівель.

Кожна людина є цінністю, права людини є цінністю. Та жодна політична амбіція не вартує людського життя. Вторгнення Російської Федерації на територію України, застосування зброї масового знищення, ракет та кулеметів щодо цивільного населення посягання не тільки на територіальну цілісність України. Встановлено, що будь яке озброєне вторгнення на територію іншої держави у 21 сторіччі є посяганням не тільки на територіальну цілісність. Це посягання на європейські цінності. Ці цінності вибудовувались сторіччями як відповідь на досвід війни. Отже іншим державам також загрожує небезпека, якщо не виробити ефективний механізм протидії.

2. Зроблено висновок про необхідність інтеграції та єдності у протидії злочинам проти людяності, воєнним злочинам. Інтеграція міжнародного співтовариства для забезпечення миру особливо обумовлюється існуванням глобальних світових проблем, екологічної та економічної кризи, епідемій, епізоотій, бідності та інших проблеми, як ніколи має інтегруватись.

3. Запропоновано забезпечити додаткові гарантії виконання рішень міжнародних інституцій проти держави агресора, удосконалити механізм накладення санкцій відносно держави, яка порушила міжнародні домовленості.

4. Встановлено необхідність додержання стандартів прав людини при притягненні до кримінальної відповідальності осіб, які вчинили злочини проти людства та були до цього причетні. Цивілізований світ має відповідати та забезпечувати безпеку цивілізованими методами.

Література

1. Війна в Україні забрала життя щонайменше 596 цивільних, ще 1067 поранені (2022). ООН. Available at: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/812836.html#>
2. Шиян, О. (2022). Зеленський В. О. вперше назвав кількість загиблих українських бійців. Available at: https://zaxid.net/volodimir_zelenskiy_nazvav_kilkist_vtrat_sered_ukrayinskih_viyskovih_n1538203#
3. Шкода на 1,5 трильйона: в Україні запустили сайт для збору даних про збитки від росіян (2022). Available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/03/10/683713/>
4. Піддубна, М. В. (2020). Імплементация норм міжнародного кримінального права про воєнні злочини в Кримінальний кодекс України. Київ, 259.
5. Репецький, В. М., Лисик, В. М. (2007). Міжнародне гуманітарне право. Київ: Знання, 467.
6. Репецький, В. М., Лисик, В. М. (2009). Поняття та ознаки воєнних злочинів. Альманах міжнародного права, 1, 120–125.
7. Гнатовський, М. М. (2012). Кваліфікація міжнародних збройних конфліктів у практиці міжнародних судових установ. Актуальні проблеми держави і права, 65, 139–146.
8. Гнатовський, М. М., Короткий, Т. Р., Кориневич, А. О., Лисик, В. М., Поединок, О. Р., Хендель, Н. В.; Короткий, Т. Р. (Ред.) (2017). Міжнародне гуманітарне право. Київ-Одеса: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 145.
9. Зелінська, Н. А. (2006). Международные преступления и международная преступность. Одесса: Юридическая литература, 568.
10. Сенаторова, О. В. (2021). Права людини і збройні конфлікти. Київ: ФОП Голембовська О. О., 208.
11. Хавронюк, М. І. (2005). Сучасне загальноєвропейське кримінальне законодавство: проблеми гармонізації. Київ: Істина, 264.
12. Спур, Г. В. (2005). Впровадження міжнародно-правових актів в кримінальне законодавство України. Харків, 195.
13. Кучевська, С. П. (2008). Проблеми гармонізації законодавства України про кримінальну відповідальність та Статуту Міжнародного кримінального суду. Львів, 313.
14. Цись, Н. І. (1994). Імплементация норм міжнародного права у національне кримінальне законодавство України. Київ, 194.
15. Миронова, В. О. (2008). Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни. Дніпропетровськ, 194.
16. Римський статут міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 р. (1998). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
17. EU Commission to Activate Temporary Protection Directive for People Fleeing War in Ukraine. Borders & Security EU (2022). Schengen. Available at: <https://www.schengenvisainfo.com/news/eu-commission-to-activate-temporary-protection-directive-for-people-fleeing-war-in-ukraine/?fbclid=IwAR1iGscelVTiqSOdg92DJKLaOHyrSfK7plD1fD7qSNGZqvoEc5i4udWbnY>
18. SNSF supports Ukrainian researchers (2022). Available at: <https://www.snf.ch/en/K3nRntj2wgma8Zjo/news/snsf-supports-ukrainian-researchers?fbclid=IwAR2N4vc4ML909MzaAfoKyKc8IIzi119idWJITctOWqZPEOtybamsnS1LSkE>

19. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26.06.1945 р. (1945). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
20. Заява Прокурора Міжнародного кримінального суду, пана Каріма А. А. Хана, королівського радника, щодо Ситуації в Україні: Отримання звернень від 39 держав-учасниць та відкриття розслідування (2022). Available at: <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=2022-prosecutor-statement-referrals-ukraine&ln=Ukrainian>
21. THE HAGUE – The International Court of Justice (ICJ) holds public hearings in the case Ukraine v. Russian Federation (2022). Available at: https://cdnapisec.kaltura.com/index.php/extwidget/preview/partner_id/2503451/uiconf_id/43914941/entry_id/1_s308hjl/embed/dynamic?fbclid=IwAR3OG15MHkFzDpWDТec74hHuXPANKT4YM3QmNIRfLkapaNGu9BT_VLkym0A#t=00:30
22. Ukraine transitional justice and documentation. Available at: <https://www.ukrainetjdoc.org/>
23. Allegations of genocide under the Convention and punishment of the crime of genocide (Ukraine v. Russian Federation). International court of Justice. 16 March 2022 (2022). Available at: <https://icj-cij.org/public/files/case-related/182/182-20220316-ORD-01-00-EN.pdf?fbclid=IwAR0HeFLm2i02XhTBbSfx9tkrOGdG689es3gY2P5SsVIIdtmBSJuBq6LcvPVQ>
24. Noone, G. Introduction on The Law of Armed Conflict. Speaker note. Available at: <https://www.ukrainetjdoc.org/loac-resources>
25. Гроций, Г. О праве войны и мира. Available at: https://royallib.com/book/grotsiy_hugo/o_prave_voyni_i_mira.html
26. Тимофеева, Л. Ю. (2020). Гуманістична парадигма: досвід, виклики та перспективи кримінального права України. Харків: Право, 280.
27. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 р. (Конвенцію ратифіковано із застереженнями Указом ПВР УРСР від 03.07.1954). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text
28. Текст проекту нового Кримінального кодексу України станом на 18.01.2022 р. Сайт Робочої групи з питань розвитку кримінального права. Available at: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>
29. Логвиненко, Є. С. (2019). Відповідальність за воєнні злочини в міжнародному кримінальному праві. Харківський національний університет внутрішніх справ: 25 років досвіду та погляд у майбутнє (1994–2019 pp.). Харків, 270–272.

Received date 05.03.2022

Accepted date 26.03.2022

Published date 31.03.2022

Тимофеева Лілія Юрїївна, Кандидат юридичних наук, доцент, кафедра кримінального права, Національний університет «Одеська юридична академія», Фонтанська дорога, 2, м. Одеса, Україна, 65009
E-mail: L.ju.t@ukr.net